

לימוד היומי דקה ליתנו

יום	יום לחודש	ליקוטי מוהר"ן ה"א	ליקוטי הלכות ה"ג	משנה ברורה ה"ו	שיחות הר"ן	שולחן ערוך ידושי משפט
שבת	י"ז	קיא	קמא	חורה	הע-רעו	ד, ה
א	י"ח	קיא	קמב	פא	רעו-רעח	ו, ז
ב	י"ט	קיב	קמג	פא	רעט-רפ	ח, ט
ג	כ'	קיב	קמד	פב	רפא-רפב	י, יא
ד	כ"א	קיג	קמה	פב	רפג-רפד	יב, יג
ה	כ"ב	קיג	קמו	פג	רפה-רפו	יד, יא
ו	כ"ג	קיד	קמו	חורה	רפו-רפח	ב, ג

בקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

275 | פרשת פינחס | י"ז תמוז תשפ"ב

דבר המערכת

בין כלליות אנ"ש שיחיו, גם בקהילתנו ציינו בשבת העברה **שבת שפכי'**, בו התחזקו כל אנ"ש להתעורר ולהתחדש בעצת העצות של ההתבודדות ושפיכת השיח בינינו לבין קוננו.

אין צורך לעורר הרבה את המקור לצדיק, לרצות לעסוק בעצה זו שהיא משאת נפשו של כל אחד. מי שריח של 'אמונת חכמים' בקרבו יודע שזהו המפתח העיקרי להתקרבות להשי"ת ולקנין דעת הצדיק. אבל **אין מרזין אלא למרזים**; לכו של כל מקור לצדיק הוא בבחינת 'הנה האש והעצים', וצריך רק לעורר מעט ולחבר בנייהם, והנה השלבת עולה מאליה.

אך דומה כי יותר ממה שצריך לעורר על חובת ענין זה - שזה כאמור כבר די צרוב בלב כל אחד - צריך לחזק עצמנו בכל כוחנו להאמין בקרבת התבודדותנו, יהיה איך שיהיה; שנזכור שגם אם אנחנו כמו שאנחנו, עם לבנו האטום והמבולבל, כשאנו מתיישבים ומחבטים נפשנו לרצות לדבר, ומפניו יוצאים שברי דיבורים, הרי זה גם כן יקר מאד מאד מאד, ועלינו לאחוז בעצה זו בכל כוחנו במסירות נפש ימיה מה ואין שיהיה.

וכדבריו המאירים של רבי נתן על מהותה של 'שפכי': "כל אדם שבעולם בכל דרגא ובכל מקום שהוא אפילו הרחוקים מאד מאד, גם לשם מגיע התיקון והעצה של 'קרבן עני', שבאיזה בחינת התעוררות כל שהוא בכל נקודה ונקודה טובה יכולים לשוב לה' יתברך, רק שיבטל גאונו וירגיש שפלותו באמת וירגיל עצמו להתפלל ולפרש שיחתו לפניו יתברך, בבחינת תפילה לעניי כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו. **שישפוך שיחו כמו השופך מים, אפילו אם נדמה לו שהוא בלי שכל וכלי כונה כראוי, איך על פי כן את כל אשר עם לבבו ישפוך לפניו יתברך בבחינת 'שפכי כמים לכך נוכח פני השם'**. וזה יקר מאד בעיני ה' יתברך, ועל ידי זה יזכה לשוב ולהתקרב אליו יתברך" (ליקוטי הלכות, תפילת המנחה ז, מד).

בימים אלו בהם אנו מצפים לגאולה, נתחדש בעצה עצומה זו, עליה העיד רבינו הקדוש: "השיחה שאדם משיח בינו לבין קונו, השיחה הזאת נעשית אחר כך גאולה וישועה לבניו" (ספר המידות, הרהורים א).

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

רבי אבאלה ז"ל, תלמיד מוהר"ן, שְׁהִיָּה עֶשְׂרֵי גְדוּל, אָמַר פֵּעַם: "לְהִתְאַנֵּחַ (הַתְּפַלֵּחַ) כְּמוֹ שְׂמֹתָאֲנָח רַבִּי נִחְמָן מְטוּלְטְשִׁין ז"ל בְּתַפְלָתוֹ. זֹאת אֵינִי יְכוֹל", כִּי לֹא הִיָּה דְחֹק וְחָסֵר בְּגִשְׁמִיּוֹת. "קִרְעֵכֶן וְוִי רַבִּי נַחְמָן קִרְעֵכֶם בַּיּוֹם דְּאוּיָנְעוּ, דָּאֵס קַעֲוֵי אִיךְ נִישְׁט".

(שיח שרפי קודש)

טוב עין הוא יברך

אהבה זה. אבל ככל שנתגבר להאמין במציאותה של נקודת האבה נצחית זו, נוכל לחזור ולהמשיכה ולתקן את החורבן ואת שרשו שהם שברי הלוחות.

בפרשתנו אנו לומדים על שרשו של פנחס בן אלעזר, על שבא לתקן את פגמי ברשע, אותו אכזר שבעצתו נכשלו ישראל באהבות נפולות רח"ל, ועל ידי זה שלט בהם מלאך המות, ופנחס בא לתקן את פגמו של רשע זה. מה היה כוחו של בלעם? בלעם נקרא 'שתום העין', הוא היה המקור לרע עין, חיפש את המומים שבישראל והביט בעין רעה עליהם, הבליט את הרע והסתיר את הנקודה הטובה של הקשר הנצחי שבינינו לבין בוראנו. והיא גם שגרמה את פגמי הקדושה בהם הכשיל את ישראל, שכן: "עין רעה הוא בחינת פגם הקדושה, הרע הכולל של עין" אומות, כמו שכתוב בבלעם הרשע שהיה לו עין רעה כי היה משוקע ברע הכולל של ע' אומות שהם פגמי הקדושה" (ליקוטי הלכות, בשר שנתעלם מן העין ה"ב).

הא בהא תליא - כאשר האדם מסתכל על עצמו ברע עין ומבליט את הרע שבו, ואינו מאמין בנקודה הטובה של האהבה שעדיין קיימת בינו לבין קונו, אזי מתגברת האהבה הנפולה. לעומת זאת, על ידי 'טוב עין', כאשר מעוררים את חלק האהבה דקדושה שעדיין נמצא בנו, ומאמינים שיש בינינו לבין בוראנו קשר אהבה נצחי, אזי הלב נשלם והאהבה דקדושה מתעוררת, ואזי האהבה הנפולה והטמאה מסתלקת, ולוחות הלב חוזרים ונתקנים.

רבי נתן מאיר את עינינו על קשר הדברים בפרשתנו, אשר הקב"ה ציווה למנות את ישראל לאחר שנפלו על ידי ענת בלעם, שכן, זה עצמו התיקון לפגם הנורא שהטיל בהם. וכה הם דבריו המאירים: "וזה שנצטוו תיכף אחר כך למנות את ישראל, כדי לעורר כח כל נפש ונפש משישים ריבוא נפשות ישראל, כדי להמשיך בחינת הנקודה טובה שיש בכל נפש ונפש מישראל, כדי לטהר אותם מטומאת קליפת בלעם שהוא בחינת פגם הברית. כי בכל אחד ואחד מישראל יש בו נקודה טובה מה שאין בחברו, והוצרכו למנות כל ישראל כל יוצאי צבא כל היוצא לחלום מלחמות ה' בזה העולם, כדי לעורר כח הנקודה טובה של כל אחד. כי המנין הוא **לעורר הנקודה טובה שיש בכל אחד מישראל, שעל ידי זה נטהרין מכל הטומאות**" (ליקוטי הלכות, נשיאת כפים ה, ד).

האדם האסור במאסר תאוותיו ורוצה לצאת משם, כולו כאב ומרירות וכל הפצו וחשקו לכאורה שייאמר די לצרותי הרחוקות - אינו מבין ולא מרגיש שבכך שהוא נגעל מעצמו ורואה רק את פגמיו וטומאותיו, הרי הוא בונה בידיים את חומות מאסרו, ומרגע לרגע כובל עצמו בשלשלאות של ברזל אל מקומו הנמוך ביתר שאת. **מי שרוצה להינצל, בהכרח שיחיל לעורר בפיו ובלבו את חלקו הטוב, ואת נקודת האהבה הנצחית שבוערת בפנימיותו, ולהתגעגע ולבכות ולייחל להתגלות הטוב הזה.** ורק זה מה שיבינה ויתקן את לוח הלב בפרט, ואת בית המקדש בכלל.

הוא ממש נגעל מעצמו, נדמה לו שהוא מקיים בהידור את ה'זוחטאתי נגדי תמיד', בכל עת נראים לנגד עיניו כל הפשעים שהוא שקוע בהם, אין לו שום צד זכות על עצמו. לאחר שכל כך הרבה פעמים כבר עורר את עצמו להישמר ולהתקדש, ושוב ושוב הוא מסתאב כבהמה גמורה, נראה לו בחוש שמהו מזוהם ביסודו.

בימים אלו מתחילים ימי האבלות והבכיה על חורבן ירושלים ובית המקדש, וראשיתם של ימים אלו בצום שבעה עשר בתמוז, בו הובקעה העיר. אך קדמה לה לצרזר זו צרת שבירת הלוחות, שגם היא היתה ב"ז בתמוז, והיא היתה שורש לחורבן המר שבא אחרינו. שכן, "עיקר חורבן בית המקדש היה על ידי חטא העגל, שעל ידי זה נשתברו הלוחות, שמאז נגזרה הגזירה הזאת, כי הלוחות נשברו ב"ז בתמוז שאז נגזר החורבן שהתחיל ב"ז בתמוז" (ליקוטי הלכות, נשיאת כפים ה, כח).

רבינו הקדוש מגלה לנו (בליקוטי מוהר"ן סימן ל"ד) שגם אצל כל אחד בפרטיות אפשר שתהא חלילה מציאות מרה שכזו של שבירת הלוחות. יסוד הבריאה ושושה הוא השפעת מידת החסד והאהבה של השי"ת אלינו, ותפקידנו הוא להאמין באהבה זו ולגלות את רחמנותו יתברך. וכשם שבכלליות העולם רצה הקב"ה שיכתבו את החכמה והאהבה שלו על גבי לוחות אבנים ולהמשיכם לעולם הגשמי, כך רצה בפרטיות שנמשיך את ידיעת האהבה הזאת אל לבנו שגם הוא כלוחות הללו, וכמו שכתוב 'כתבם על לוח לבך'. וכאשר חלילה פוגמים בקדושה, והלב מתמלא באהבות רעות, אזי הלב-הלוחות הפרטיות נשברות, הן נאטמות בערלת לב מבלי להרגיש את האלוקות, והחסד וההשגחה שבהם הוא יתברך מנהיג את עולמו.

רבינו הקדוש מוסיף, שבכל אחד ישנה נקודה קדושה 'נקודת צדיק' של יסוד האהבה הקדושה הזאת, שלא ניתן לפגום אותה. זהו שורש הטוב של כל אחד שבו הוא קשור ואהוב מלמעלה, שלא יתכן שיוחל בו שקול. אבל כאשר האדם פוגם בחלילה, אזי הנקודה הזאת מנותקת ומרוחקת מהלב. הלב לא מרגיש זאת אלא הוא משוקע באהבה ההפוכה ה", וזהו למעשה שבירת לוחות הלב.

וכדי לחזור ולתקן את שבירת הלוחות, צריכים אנו לחזור ולדבר בפה, ולגלות את הנקודה הקדושה שעדיין לא נפגמה; לעורר בנו את הנקודה הקדושה, שבה עדיין אנו נכספים לבורא, ולהאמין באהבתו אותנו, והיא זו שתחזיר ומשלימה את הלוחות משרבונם.

למעשה, זוהי נקודת האבלות; על אף שגורשנו מארצנו ונחלתנו, ולכאורה הושלכנו ככלי אין חפץ בו, נצטוונו להביע בפנינו דיבורי השתוקקות ואמונה. להתחזק שבודאי השי"ת חפץ בנו, ולא יתכן שְׁנָטְשֵׁנוּ לעד. ועל אף ההסתרה האיומה והמתמשכת, עומדים אנו ומצפים ומייחלים מתוך ידיעה ואמונה ברורה בטוב הנצחי שבנו, ובקשר האהבה העמוק שלא יתכן שיתקלל. בבית המקדש שם שרה אור האהבה הזה בשלמות, שם היה ה'תוכו רצוף אהבה', אבל מאז התרחקנו ובחרנו באהבות נפולות נעלם מאתנו מקור

לתגובות והערות 3323796@gmail.com ניתן לקבל את הגיליון באימייל מדי שבוע

הדל"ג 7:10 - נין ההמה 5:40 - מוזיק"ש 8:20
צאת השבת 8:27 - צאה"ש לר"ת 9:03

לנשב את

העפרוריות מהלב!

איש אֶשֶׁר רוּחַ בו

ופירש רש"י: "שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד."

תפקידו של הצדיק הוא, לנשב ברוחו הקדושה על לבו של כל אחד, להסיר ממנו את העפרוריות והמרה שחורה, שיבער לבו להשם יתברך.

זה לשון רבינו:

"מנהיגי הדור הם בחינת רוח, כמו שכתוב 'איש אשר רוח בו', 'שיועד הלוך נגד רוחו של כל אחד'. וישראל הם בחינת לב, כי ישראל הם לבא דכל עלמא, וצריכין מנהיגי הדור לנשב בבחינת רוחם על כל אחד מישראל, שהם לבא דעלמא, לנפח מהם העפרוריות, דהיינו מרה שחורה שנופל עליהם, שעל ידי זה אינו יכול האיש הישראלי, שהוא בחינת לב, לדלוק ולבעור להשם יתברך. גם יש רשעים שהם בחינת ערבי-רב, וכשהם נופלים על הלב, דהיינו על ישראל, זה גם כן בחינת עפרוריות, שעל ידי זה אין יכול לבעור. ועל-כן צריכין מנהיגי הדור לנפח העפרוריות מן הלב, דהיינו מכל אחד מישראל, וחוזרין ונתחברין חלקי האש שבכל אחד ואחד מישראל, ונתקשרין ישראל ביחד, ונעשין בחינת לב. וכל אחד ואחד מישראל נעשה בחינת לב למקום שצריך שיהיה שם בחינת לב, וחוזר ובויע להשם יתברך" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, טו).

להגביר את

הכיסופים הטובים!

איש אֶשֶׁר רוּחַ בו

ופירש רש"י: "שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד."

ישנם שני סוגי הבלים ורוחות, הנעשים מכיסופיו ורצונותיו של האדם; כיסופים טובים מייצרים הבלים ורוחות טובות, וכיסופים רעים מייצרים הבלים ורוחות רעות (כמבואר באריכות בליקוטי מוהר"ן תורה לא). והצדיק האמת יודע להגביר בלב האדם את הכיסופים הטובים על הכיסופים הרעים.

"זה שאמר משה יפקוד ה' אלקי הרוחות וכו', וה' יתברך השיבו קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו. 'הרוחות' דייקא, 'אשר רוח בו' דייקא, כי הכל תלוי ברוח וההבל שהוא הנפש והרוח חיים שנמשך כפי הכיסופין. שמשא ביקש זאת מה' יתברך שיפקוד ה' אלקי הרוחות איש וכו' שיהיה לו כוח להגביר הנפש והרוח חיים דקדושה שהם ההבלים דקדושה, על הרוח וההבלים דסטרא אחרא. והשיבו ה' יתברך שייקח את יהושע 'איש אשר רוח בו', שיועד הלוך נגד רוחו של כל אחד ואחד, היינו שיועד להגביר הרוח חיים של כל אחד שיתגבר הרוח וההבל דקדושה הנעשה מכיסופין טובים, על הרוח וההבל דסטרא אחרא הנעשה מכיסופין רעים" (ליקוטי הלכות, הודא, ה, יד).

אַל תִּירָא וְאַל תִּתַּחַת!

שאלה:

ראיתי מה שכתבתם בשבוע שעבר בענין ה"שעה" התבודדות, יישר כוחכם. והיה ראוי לחזק מאד ענין ה"שעה" בדווקא, כדי לקיים את ה'רצפט' שנתן לנו רבינו, בדיוק רב בלי שום חכמות.

ואני על של עתה באתי, אשר לאחרונה זיכני ה' לצאת בכל לילה בחצות לשדה חוץ לישוב, כי ב"ה התחדשה פה בעיה"ק ירושלים הנסיעה מדי לילה ליער הסמוך לציון שמואל הנביא. אמנם, מאחר שלא הורגלתי בזה כ"כ, אני מרגיש פחד בליבי, וזה מבבל אותי הרבה מהיישוב הדעת הנצרך בהתבודדות.

אשמח אם תכתבו עצות וסגולות על כך.

תשובה:

אשריך שזכית לבחור לך את הזמן והמקום המובחר ביותר להתבודדות - בחצות הלילה, חוץ לישוב - אשר אפשר לזכות עי"ז לבטל כל המידות והתאוות רעות ולהיכלל במחויב המציאות. "ואשרי הזוכה להתבודדות אפילו ביום. אבל אשרי ואשרי הזוכה לקיים בפשיטות ה'ניעור בלילה', עד שיזכה להיכלל וכו' וכו', יהי חלקנו עמהם לעולם" (עלים לתרופה).

והנה, לגבי שאלתך על אודות הפחדים:

האמת, שעצם עבודת ההתבודדות, היא היא המבטלת את כל הפחדים, כי כל הפחדים שיש לאדם הוא מחמת שלא העלה את מידת היראה לשורשה, להתיירא ולפחד באמת מהשם יתברך. ועל ידי שמרבה בהתבודדות, ודן ושופט את עצמו על כל מעשיו, עי"ז מעלה את היראה לשורשה ומתבטלים ממנו כל הפחדים.

וכמבואר בתורה ט"ו בליקוטי מוהר"ן, וכך מסוכמים הדברים בקצרה ב'ליקוטי עצות': "מי שרוצה לטעום טעם אור הגנוז, היינו סודות התורה שיתגלו לעתיד, ירבה בהתבודדות בינו לבין קונו, וידין וישפוט את עצמו בכל עת על כל עסקיו ומעשיו, אם כך ראוי והגון לו לעשות ולהתנהג כך מנגד השם יתברך, הגומל עמו טובות בכל עת ורגע, ויכלכל דבריו במשפט, ועל הכל יבוא במשפט עם עצמו, והוא בעצמו ידון וישפוט את עצמו על כל עסקיו ומעשיו, וזוהו יסור מעליו כל הפחדים וינצל מיראות הנפולות, היינו שלא יירא ולא יפחד משום שר ואדון וחייה רעה וליסטים ולא משום דבר שבעולם, רק מהשם יתברך לבד יירא ויפחד" (ליקוטי עצות, התבודדות א).

כך שאם תמשיך בעקשנות בעבודת ההתבודדות, יתבטלו ממך כל הפחדים, ולא תתיירא רק מהשם יתברך לבד.

ולעצם הפחד:

ראשית כל, עליך לדעת בבירור שאין שום חשש של סכנה ביציאה ליער בחצות הלילה, ואין מקום לפחדים כלל. והבטיחו חז"ל ש"שלוחי מצוה אינם ניזוקים". וכבר העיד רבינו הקדוש, שאם היה לו בן יחיד היה שולח אותו בלילות ליערות של אוקריינא, ולא היה חושש מאומה. וכמובא בספר השתפכות הנפש: "ואודות הפחדים שיש בזה, אמר אדוננו מורנו ורבנו, זכר צדיק וקדוש לברכה, שאם היה לו בן יחיד, היה

משלחו יחידי בלילה לשדה, ולא היה חושש לשום דבר. ואמר זאת על כל אדם, שאין לו לפחד כלל, כי שלוחי מצוה אינם ניזוקים".

והדרך המובחר איך להתעלם מכל הפחדים, הוא להיזכר באיזה מהירות החיים פורחים, ושהוא עתיד לתת דין וחשבון על כל מעשיו, ולא יותרו לו על שום דבר - וכפי ששח מוהרנ"ת, כמובא שם:

"ומוהרנ"ת זצ"ל הוסיף לדבר בזה, ואמר על זה כמו שכתוב בזוהר הקדוש לענין הליכת כלב לחברון להשתטח על קברי האבות, ואיך לא ירא מהענקים שהיו שם? וכתב שם הזוהר הקדוש: 'מאן דאיהו בדוחקא לא מסתכל מידי'; כך כלב, בגין דהוה בדוחקא לא אסתכל מידי, ואתי לצלאלא על קברי אבהו וכו', עיין שם. וכן בענין הזה, כל מי שיועד ומחשב את עצמו היטב, שכהרף עין יפרחו ימיו ויצטרך לתת דין וחשבון מכל מעשיו, ולא יותרו לו על שום דבר וכו', מי שמחשב את עצמו בכל זה, בודאי לא יביט על שום פחד מהפחדים וכיוצא. ומכל שכן, שבאמת אין בזה פחד כלל, כנזכר לעיל" (שם).

וכיון שביקשת גם 'סגולות', נעתיק לפניך את הסגולות המובאות בספר המידות, המסוגלים לסלק ולבטל את הפחד, ותוכל להשתמש באחד מהם לעת הצורך (ובתחילה הבאנו את תוכן הסגולה בקיצור, ואח"כ העתקנו לשון רבינו בספר המידות):

לזמר זמר של שמחה - "מי שיש לו פחדים, יזמר זמר של שמחה" (ספר המידות, פחד יא).

לומר ה' צבאות - "סגולה לבטל את הפחד, שתאמר: ה' צבאות" (ספר המידות, פחד ו). [ואולי יכול לומר "יי צבאות" ולהמשיך "עמנו משגב לנו אלקי יעקב סלה" וכיו"ב, כדי שיאמר פסוק שלם, ולא יאמר את השם בעצמו].

לצייר שם 'אלהים' לנגד עיניו - "על ידי שתצייר שם אלקים לנגד עיניך, ילכו הפחדים ממך" (ספר המידות, פחד יב).

לזכור את אברהם אבינו - "סגולה לבטל את הפחד, לזכור אברהם אבינו" (ספר המידות, פחד ד).

לדלג ממקומו ארבע אמות (2 מטר בערך), או לקרוא קריאת שמע, או לומר 'עייזי דבי טבחא שמינא מינא' - "מאן דמבעת, אף על גב דאיהו לא חזי, מזליה חזי. ותקנתו, ידלג מדוכתיה ארבע גרמידי, או ליקרי קריאת שמע, או יאמר עייזי דבי טבחא וכו'" (ספר המידות, פחד י).

לתת צדקה - "בצדקה תבטל את הפחד" (ספר המידות, פחד ה).

לשאת עליו הושענות חבוטים - "הושענות חבוטים, מסוגלים לבטל הפחד" (ספר המידות, פחד טז).

ומן הענין, לציין מה שכתב רבינו הק' בספר המידות (פחד טו): "בר דעת אין לו להתפחד מפני קול בעלמא".

נסיים בתפילה:

"תְּצַלְנוּ בְּרַחֲמֵי הַרְבִּיּים מִכָּל מִינֵי יְרֵאוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, מִיְרֵאוֹת נְפוֹלוֹת, שֶׁלֹּא אֵינָא וְאֶפְתָּח מִשׁוּם שַׁר וְאֶדוֹן, וְלֹא מִשׁוּם מִין חִיָּה רָעָה וְלִקְטִיטִים, וְלֹא מִשׁוּם דְּבַר שְׂבָעוּלָם, כִּי אִם מִמָּוֶה לְבַד אֵינָא וְאֶפְתָּח" (ליקוטי תפילות, טו).

פנינים מאירים וחידושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים זי"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכמעט שלום"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

פרקי אבות

אבות בנימטריא 'שפל' ו'קדוש'

טעם שקורין למסכת זו אבות, כי 'אבות' גימטריא 'שפל' עם הכולל, דמי שהוא עניו באמת יהיה נקל לקיים הכל, ויהיה 'קדוש' שהוא גם כן גימטריא 'שפל' והוא כמספר 'אבות'.

הוספת הגרי"מ: כי הנה במסכת זו נתבאר באר היטב עניינם של המידות לפרטיהם ולדקדוקיהם. אולם שורש כל המידות טובות היא כידוע מידת הענוה, ושורש כל המידות רעות היא מידת הגאווה. והאמת היא ששתי מידות אלו; הקדושה והענוה יש להם שייכות גדולה, ובפשטות, מי שהוא עניו הרי הוא מסתפק במעט, שמח בחלקו, וגם שמח בחלקם של אחרים, ואין חסר לו מאומה, כי הרי ע"י ענוה יש לו יותר את הש"ת, וא"כ מה חסר

לו. ועל ידי כן אינו שקוע בתאוות וחמירות, והוא מתחזק והולך בקדושה. מראית העין להחיד"א

ארכעה אפין - למקרא משנה הלכות ואגרות

משה קיבל תורה מסנין (אבות א, א). תני רבי חיינא בר פפא כתיב (זברים ה, ד) פנים בפנים דיבר ה' עמכם. 'פנים' תרי, 'בפנים' תרי, הא ארכעה אפין; במקרא מקרא משנה הלכות ואגרות. פנים של אימה למקרא, פנים בינוניות למשנה, פנים מבטיות לתלמוד, פנים שוחקות לאגדה.

הוספת הגרי"מ: מתאים למה שנאמר בספר המדות (עיר עצבות אות לו) "אגדה משמח את האדם". מסכת סופרים פרק טז הלכה ב יח-

י"ז בתמוז נדחה

י"ז בתמוז (ע"י חיים שאל ח"א ס"ל כד).

ג. אכן, גם אם נאמר שתענית שנדחה אינה כהשלמה לשבת רק נתקן לכתחילה על יום ראשון, אינו חמור כל כך כמו תענית שחל ביום ראשון, שיש כמה קולות בתענית שנדחה מה שאין בתענית שלא נדחה, כפי שנפסק בסימן תקנ"ט (ס"ט) דבעל ברית אינו משלים תעניתו, וכן תשושי כח הסובלים ממיחוש אינם חייבים להשלים התענית (ביה"ל שם).

ד. לפי זה דנו הפוסקים, מה הדין בקטן שנעשה בר מצוה ביום ראשון אם חייב לצום, שאם הוא תשלומין לראשון יש לומר שאינו חייב להשלים שהרי בשבת היה עדיין קטן, אבל אם נאמר שהוא חובת היום חייב לצום, שהרי היום הוא כבר בן שלוש עשרה.

בשו"ת אבני נזר (ס"ל תנ"ו) כתב שפטור מלהתענות שהתענית ביום ראשון תיקנו חז"ל רק כתשלומין ליום שבת, והוכיח כן ממה שפסק הרמ"א בסימן תקנ"ד (ס"ט) דמנהגי אבילות שבצניעא נוהג גם בשבת שחל בו תשעה באב [וע"י משנ"ב שם סק"מ שיש מקילים]. וכן פסק בפשיטות זקני בשו"ת **משנה שכיר** (סי' רכא). וכן הוכיח **המהרש"ם** (שו"ת ח"ג ס"ל ס"ג) שהתענית ביום ראשון הוא רק תשלומין, מזה שאנו מקילים בכמה דברים בתענית נדחה, אך למעשה כתב דמכיון שגם בהיותו קטן היה שייך בו חינוך אם כן לא נדחה לגמרי מחיוב התענית בשבת, ועל כן הוא שייך גם בתורת תשלומין. וכן הביא בספר **בירור הלכה** (ס"ה תקנ"ג) בשם כמה אחרונים להחמיר.

יש נידון בפוסקים האם תענית שנדחה ביום ראשון הוא תשלומין לשבת, או שהוא חיוב חדש שתיקנו חז"ל בשנה זו לצום ביום ראשון, ונפקא מינה לכמה דברים:

א. נידון זה מצינו **בשולחן ערוך** לענין תשעה באב שנדחה (כפי שיוצא בשנה זו שיחול תשעה באב בשבת ותידחה ליום ראשון) אם בשבוע שלפניו צריכים להחמיר במנהגי אבילות מדין 'שבוע שחל בו' שהוא יותר חמור מהתענית הוא בשבת רק שבפועל נדחית ליום ראשון, צריכים לנהוג בו דינים של 'שבוע שחל בו', אבל אם נעקר התענית משבת והתחדש חובת תענית חדש ביום א', אין בשבוע שלפניו דינים של 'שבוע שחל בו'.

ולמעשה, **בשולחן ערוך** (סי' תקנ"א ס"ד) הביא המחבר ב' דעות בזה, וסתם בדעה הראשונה כדעה המקילה, ולפי כללי הפסק משמע שפסק מעיקר הדין שאין נוהג דיני 'שבוע שחל בו' בשבוע שלפניו, והביא את הדעה השניה רק להחמיר לכתחילה.

ב. מכח זה פסק **המגן אברהם** (סי' תקנ"א ס"ק מב) שאם חל י"ז בתמוז בשבת ונדחה ליום ראשון, מותר לברך שהחיינו בשבת [גם לאלו שמחמירים בכל השבתות שבבין המצרים], דכשם שבתשעה באב שנדחה אין נוהג בשבוע של שבת כל הדינים הקשורים בשבוע שחל בו תשעה באב, הוא הדין לענין שהחיינו לא חל דיני בין המצרים בשבת.

אכן **החיד"א** **בברכי יוסף** (ס"ק י') פסק להחמיר שלא לברך שהחיינו גם בשבת

על התקפים של ירידה ברמת הסוכר בדם, שנחלש מאוד ומרגיש כמו התחלת עלפון ומיטשטש הראיה, אסור לו להתענות עד שיחזרו אור עיניו וידע להבחין בין טעם תבשיל יפה לתבשיל רע.

עלפון וחולשות

ו**כתב בשו"ת אגרות משה** (ח"ד ס"ו קכ"א) שאשה זקנה תשושת כח שקשה לה להתענות עד כדי כך שמתעלפת, או אפילו שזה גורם לה רק חולשה הקרובה להתעלפות ורואים עליה שמראה פניה משתנות, אינה צריכה להתענות. ויש להעמיס את זה בדברי **הרמ"א** (ס"ו) שכתב: "אם נחלש הרבה עד שגורא לרוב בני אדם שאצלו שהוא מסוכן אם לא יאכל, מאכילים אותו".

וכן כתב **בהגהות מיימוני** (שביית העשור פ"ב ס"ה) בשם **רבינו תם** דהתעלפות חשוב סכנת נפשות, וזה לשונו: "וכי חולים נביאים הם או בקיאים הם, אלא כיון שיודע החולה שהוא שבת או יום כיפור ואמר אני צריך לאכול ואינו יכול לסבול מחמת החולי, מאכילים אותו אפילו סבורים שהחולה אינו מסוכן, כי חסרון האוכל מאכיל לב ומתוך כך היא

דיני חולה ביום כיפור

כל שהיא, אסור לצום (כנ"ל מהמשנ"ב). ומכל שכן אם הצום יגרום להתדרדרות טבעי לחולה, אף שיהיה ניתן להתגבר על זה על ידי רפואות משוכללות, אסור לצום. ובזה טועים הרבה רופאים, שהם חושבים שמכיון שיש כיום הרבה תרופות להתגבר על כל מיני התדרדרויות טבעיות חייבים לצום.

ומסופר שהיה יהודי חולה לב שסבל ממחלה מסוכנת בלב, ואמר הרופא שמוותר לו לצום ביום הכפורים, ואדרבה הצום הוא טובה עבורו ויוסיף לבריאותו. והלכו ושאלו את **הגר"ח מבריסק** ז"ל אם לצום, והשיב הגר"ח: 'חולה זה זקוק לאכול ולכן ביום הכפורים יאכל, ואם רוצה לקיים את דברי הרופא יצום ב"א ב'תשרי' (שבת שבתן עמו מא). ונראה שההסבר לזה הוא, כי הגר"ח ז"ל ידע שהוא בגדר 'חולה שיש בו סכנה' ויכבד עליו חוליו מחוסר אוכל ושתיה, ומה שהרופא מחדש לפי השערות שייצמד מזה טובה לעתיד אינו מחייב להתענות, כי לעת עתה החולה ירגיש שזקוק לאכול ולשתות ויכבד עליו הרגשת המחלה.

רופאים שאינם מומחים

כמו כן מצוי כיום, רופאים פשוטים שאינם יודעים להבחין את ההרגש של החולה, והם קובעים את החלטתם רק לפי ספרי הרפואה הבנוי לפי המדע המשוכללת ואינם מודעים למיני חולאים שאינם מופיע במדע. ועל כן במקרה שהחולה מרגיש שהרופא לא שם ליבו כראוי אל הרגש המחלה, אין דברי הרופא מעלה ומוריד, ועליו לפנות אל רופא מומחה ובקי, ולוודא שאכן בדק והבחין את מצבו הרפואי היטב (ע"י שו"ע ס"ז).

פסק הרב לעומת הרגשת החולה

במידה שהרופא והרב קבעו שהחולה מסוכן ואסור לו לצום, אין דברי החולה מעלה ומוריד, וגם אם הוא אומר שהוא מכיר את עצמו ויודע שיוכל להתענות אסור לו להתענות (שו"ע ס"א). אמנם במידה וקבעו שהחולה אינו מסוכן וחייב לצום, הרי הוא ככל אדם שחייב להתענות מערב עד ערב, גם אם הוא מרגיש חולשה מהצום. אלא שבכל זאת, אם במשך היום מרגיש החולה חולשה יתירה, יתכן שישתנה הדין, שאם החולשה מורה שיש חמורה במחלה חייבים לפעמים להפסיק את התענית, וכדלהלן:

נפסק **בשולחן ערוך** (ע"י ס"ל תרי"ז א' א) כי מי שהריח מאכל וגרם לו לתאוה גדולה עד שהשתנה מראה פניו מתוך כך, מודיעים לו שהיום יום כיפור, ואם בכל זאת לא התקרב דעתו מאכילים אותו משום סכנת נפשות כפי מה שצריך לקרב דעתו.

עוד נפסק (ע"י ס"ל תרי"ח ס"ט) כי מי שמרגיש חולשה גדולה מכח התענית עד שנעשה לו שחור בעינים, וזה מצוי גם במי שסובל

חולה מסוכן חייב לאכול

השבוע למדנו דיני חולה ביום כיפור (ס"ה תרי"ח), והתבאר **בשולחן ערוך** ו**נושאי כלים** כי אדם שסובל ממחלה מסכנת חיים ויש חשש שאם לא יאכל יכבד עליו חוליו, חייב לאכול ואסור להחמיר על עצמו, ואפילו אם לא ימות בגלל הצום רק שזה יגרום להחמרת החולי אסור להחמיר על עצמו, ומי שמחמיר על עצמו נאמר עליו "אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש", ואם לא יאכל וימות הרי הוא כמאבד עצמו לדעת ואין לו חלק לעולם הבא (משנ"ב סק"ה וערה"ש ס"ד).

לברר קודם יום כיפור

על כן, כל אדם הסובל ממחלה כלשהי, וכן זקן או תשוש כח החושש שצום יום כיפור יכול לפגוע חס ושלום בחייו, חייב להתייעץ על כך קודם יום כיפור עם רופא אישי שמכיר היטב את התיק הרפואי שלו, ועם רב מורה הוראה, אם מותר לו לצום או לא. ובאופן שאסור לו לצום, חייב לברר אם יספיק לו שתייה לבד או שצריך גם לאכול, ואם צריך לאכול יברר אם יספיק לו שיעורים.

אין לסמוך על רופא בלי רב

יש לדעת שאי אפשר לסמוך לפסוק ההלכה על פי הרופאים לבד, כי מה שמבואר בפוסקים שיש נאמנות לרופא עכו"ם, הכוונה שניתנה רשות לסמוך על המלצת הרופא מבחינת זהות המחלה, שהוא יודע להבחין בטיב המחלה ומהותה ולתת המלצה נכונה על פי הבחנתו. שהרופא בקי במחלות הגוף ויש לו ניסיון, וכשכא אדם לפניו ומספר שיש לו כאבים, הרופא יודע להבחין מהו שורש הכאב ומחווה דעת אם הצום יגרום להתדרדרות המחלה או לא, וסומכים עליו.

אבל זהו רק אם הרופא עושה את תפקידו כראוי, שהוא נותן את המלצה כפי הבחנת המחלה לבד. אבל אם הרופא מזלזל בחומרת הצום ומעבר את דעותיו האישיים בתוך תיק הרפואי ומסתכל על החולה כמישהו שצריך לחנך אותו לא לתת לו לצום, אי אפשר לסמוך עליו בענייני הלכה. וכן כתב **בביאור הלכה** (ס"א ד"ה חולה) שבזמנינו אין לסמוך על רופאים עכו"ם, ואפילו על רופאי ישראל החשודים לעבור על דברי תורה, שעל כל חולי קל אומרים שאם יתענה יסתכן.

לפעמים הרופאים מחמירים

מצוי לפעמים אצל רופאים בזמנינו שאומרים שהחולה חייב לצום, ובאמת על פי ההלכה אסור לו לצום. כי כידוע 'דעת בעלי בתים היפרך דעת תורה', שהם סומכים על כוחם ברפואה המשוכללת וחושבים שאם בסוף לא ימות החולה ולא יסתכן על ידי הצום על פי הרפואה המשוכללת, חייב לצום. וזה אינו נכון, כי אם החולה כבר בגדר 'חולה שיש בו סכנה' והצום עלול לגרום להחמרה

במהשבה תחילה

רבי שמואל אייזיק מדאשיב (ה)

המשך הסיפור של נסיעת רבי שמואל אייזיק
לאומן בער"ח שבט תקע"א

(המשך התיאור של הלילה בו שהה רבי צבי אריה
בביתו של רבי שמואל אייזיק)

והיה שם תנור בית החורף כזה, אשר מצד אחוריו היה ארגז כזה אשר בדוחק יכולין לשכב עליו, ומצד השני היה הר"ר שמואל אייזיק שם מקומו תמיד, ומחמת טורח הדרך שהיה להרב ר' צבי ארי, וגם מה שעמד מבחוץ על הקור יותר מחצי שעה, הטה את עצמו על הארגז מעט לנוח. ועל השולחן של הר"ר שמואל אייזיק היה דולק קנקן קטן עם חתיכת עץ דק לתפילה עם נט ממש, לא מה שקורין עכשיו גאז, רק פסולת של זפת, שגם בזכרוני עוד כשהייתי בן חמש שנים היו מדליקין בבית אבי קנקן קטן כזה מחמת עניות, כי מי שהיה משיג ידו לקנות נר של חלב היה דולק נר חלב, אך הר"ר שמואל אייזיק היה עני וסבל עניות וגם נצרך שידלק כל הלילה לעבודתו, ומחמת כל זאת היה דולק שם קנקן קטן כזה שהאור משלהבת היה דק וקטן מאד.

תפילה בהתפשטות הגשמים

הכלל, הרב ר' צבי ארי שמע אז גניחות שקורין 'קרקעצין' כאלו, אשר ממש כלות הנפש אשר משרים את לבו של הרב ר' צבי ארי, והציץ והסתכל מעט לצד השני, וראה איך שהרב ר' שמואל אייזיק פורש כפיו וגונח גניחות כאלו בהטיות ובכפיות כאלה, אשר היה מוכרח לצאת לחוץ בחשאי שלא ידפק הדלת שלא יבלבלו, הגם שהר"ר שמואל אייזיק היה אז בהתפשטות הגשמים, אף על פי כן חשש הרב ר' צבי ארי שלא יבלבלו, וגם בחוץ שמע את הגניחות שלו, ועמד שם בחוץ אצל חדרו, והקור חזק מבחוץ וחשב שיעמוד עד שיגמור את השמו"ע, אך מחמת הקור לא יכול לעמוד בחוץ כ"כ, והוכרח ליכנס לפניו, והטה א"ע עוד הפעם על הארגז הנ"ל, והבין אז הרב ר' צבי ארי שזה שאדמו"ר ז"ל אמר בהתורה נ"ה באיזה אופן צריך להיות התפילה, הר"ר שמואל אייזיק מקיים דברי רבינו ז"ל כנכון, ובאותו הלילה לא טעם הרב ר' צבי ארי טעם שינה.

עבודת הלילה

ואיך שעבר עליו מהחצות ומשאר עבודות של הלילה הזה, יקצרו המון יריעות מלבאר. אך זקיני הרב מטשערין אמר לי שאביו הר"ר צבי ארי אמר לו שמאז והלאה איז אים ניט באקומין קיין מאל זיין דאווינין, כי נזכר תמיד מהלילה שול אצל הר"ר שמואל אייזיק ז"ל. ומי שבקי ויודע עבודתו של הר"ר צבי ארי במסירות נפש על קידוש השם ממש, בגלגול שלג ובסיגופים וכיוצא, מאז שלן אצל הר"ר שמואל אייזיק, היו רואין שתפס הרבה הדרך של הר"ר שמואל אייזיק, [אך אנ"ש החסידים שהיו בימיו אמרו שאנו צריכים לילך בדרך הממוצע, כי לא כל אפין שווין, ולחיות את עצמו עם 'אזמרה לאלקי בעודי']. ואחר הלילה הזה עד שבאו על ערב ראש חודש לאומן, מה שרן הרב ר' צבי ארי ז"ל עבודתו והנהגתו בניסיעתם מאת הר"ר שמואל אייזיק ז"ל, יקצרו מלספר.

התבוננות במשנת חייו של החסיד רבי לוי יצחק בנדער זלה"ה -
לרגל יום פקודתו כ"ב תמוז תשמ"ט

זכיתי להכיר מקרוב את רבי לוי יצחק זלה"ה בכל משך ארבעים השנה שעשה כאן בארץ הקודש, ולשנות את מידותיו התרומיות והנאדרות בקודש, אשר כל אחת מהם היתה מלאה במוסר השכל עד להפליא.

והנה מתוך שלל מידותיו המופלאות בלטה מידת 'ישוב הדעת', אשר היה מיושב בדעתו לנצל ולחשב את סדר יומו ולשמור על כל רגע ורגע מימי חייו לכל ילך לאיבוד, והיה מתכוונן במעוד מועד במחשבה תחילה כיצד למלא את שעות היום והלילה ברציפות ובמלואם. תמיד הקפיד לעשות כל דבר יפה בעתו, לכל דבר היה לו זמן מיוחד, ועת לכל חפץ. מעולם לא איחר לזמן התפילה, ולא חיסר את קביעות העיתים לתורה הרבים שלו בכל שעות המעט-לעט.

מסעו מארצות הניכר לארה"ק, בתום ימי מלחמת העולם השנייה, היה ארוך ורצוף תלאות. יחד עם פליטי מלחמה רבים מאחינו בני ישראל הגיע למחנה בגרמניה (באד-רייכנהאל). ביום הראשון להופעתם בשערי המחנה תפס כל אחד מהפליטים צריף להשתכן עד שיתאפשר להם להמשיך בדרך למחוז חפצם הנכסף. היה זה לפנות ערב, והשקיעה קרבה, ואז הוחלט על צריף מסוים שישמש כבית כנסת עראי לשוכני המחנה. הסתיימה התפילה, והתפטנים כמעט והחלו להעביר רשמים מהקורות אותם, אך קולו של רבי לוי יצחק הקדימם בהכרזה: "שיעור משניות!"

הנוכחים הביטו עליו כמתמיה, כי העתיד היה לוט בערפל ואף אחד לא ידע מה ילד יום, הבלבול היה נחלת הכלל, ולמי היה זמן או כח לחשוב על שיעור תורה קבוע.

כמה מהשוהים במקום אף ניסו להניאו ואמרו לו: מה לך כי תקבע פה שיעורים, והלא אין ברצוננו להתעכב כאן כלל, ובדעתנו לעקור מיידית ולעלות לארצנו ולמקומנו?!

ורבי לוי השיבם בתמימותו האופיינית: אינני יודע חכמות, בין מנחה למעריב יש שיעור משניות!

סופו של דבר היה ששהייתם במקום ארכה עד למעלה משנתיים, ובמהלכה הספיקו לסיים בשיעור את כל הששה סדרי משנה!

לאסוקי שמעתתא

המשך מעמוד ג'

אומר 'צריך אני'

מי שסובל מאיזה מחלה והרופא קבע שהצום לא יגרום להתדרדרות של סכנה ויכול להתענות, אבל באמצע היום אמר החולה 'אני מרגיש שאני צריך לאכול ואם לא אוכל יכבד החולי עלי', ואנו יודעים שמחלה כזאת שתתדרדר עלולה להכניס את האדם למצב של סכנה, מזכירים לחולה שהיום יום כיפור אולי שכת, ואם הוא ממשיך לבקש לאכול מאכילים אותו על פיו, ואף שהחולה אינו מומחה בטיב המחלה ואומר כן אך ורק מתוך הרגשתו, לב יודע מרת נפשו, וחוששים אולי יש בו מה שאין הרופא יודע (משי"ב סק"ח).

אבל אדם בריא שאין לו שום רקע של מחלה שמרגיש שנפל עליו חולשה גדולה באמצע הצום ואם לא יאכל עלול לבוא לידי סכנה ומבקש לאכול, אי אפשר לאחריים לתת לו לאכול על סמך דבריו, אבל הוא בעצמו שיוודע מרת נפשו יכול לקחת מעצמו ולאכול כיון שמרגיש שיוכל לבוא לידי סכנה (משי"ב סק"ז).

עומד בשמש ומתייבש

כמו כן, מי שנצרך לעמוד זמן ממושך תחת שמש לוהטת, ומרגיש שאם לא ישתה עלול להתייבש ולמות מיד, פשוט הוא שמתור לו לשתות כדי שלא יתייבש.

<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר אברהם אהרן אהרן ויסטשיין הי"ו ולאביו והאביו</p> <p>להר"ר הר"ר ר' נתן ויישטיין שליט"א והלוחנו הר"ר ר' נתן לייבשיין שליט"א</p> <p>לרגל חולדת הבת והנבנה</p> <p>יה"ר שיזכה לגילה לתורה לחופה ולטעש"ט ולחוב נחת דקדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר אברהם אהרן אהרן ויסטשיין הי"ו ולאביו</p> <p>להר"ר הר"ר ר' נתן ויישטיין שליט"א והלוחנו הר"ר ר' נתן לייבשיין שליט"א</p> <p>לרגל חולדת הבת והנבנה</p> <p>יה"ר שיזכה לגילה לתורה לחופה ולטעש"ט ולחוב נחת דקדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר אברהם אהרן אהרן ויסטשיין הי"ו ולאביו</p> <p>להר"ר הר"ר ר' נתן ויישטיין שליט"א והלוחנו הר"ר ר' נתן לייבשיין שליט"א</p> <p>לרגל חולדת הבת והנבנה</p> <p>יה"ר שיזכה לגילה לתורה לחופה ולטעש"ט ולחוב נחת דקדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר אברהם אהרן אהרן ויסטשיין הי"ו ולאביו</p> <p>להר"ר הר"ר ר' נתן ויישטיין שליט"א והלוחנו הר"ר ר' נתן לייבשיין שליט"א</p> <p>לרגל חולדת הבת והנבנה</p> <p>יה"ר שיזכה לגילה לתורה לחופה ולטעש"ט ולחוב נחת דקדושה</p>
--	---	---	---

בא"י: 072.332.3300
באר"ב: 1-929.8415.876
באירופה: 44-203.1500.313

מערכת שיעורים נפש משיבת
שיעורי הר"ר צ"ר רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

072.3323.796
קול אנ"ש דקהילתנו